

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ludvíka Davida a soudce zpravodaje Vojtěcha Šimíčka a soudkyně Kateřiny Šimáčkové ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **RAVAK a. s.**, se sídlem Obecnická 285, Příbram, zastoupené JUDr. Martinem Dančišinem, advokátem se sídlem Husova 5, Praha, proti výroku II., V., X. a XIII. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2018, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-292, za účasti Městského soudu v Praze jako účastníka řízení a **A) OLEO CHEMICAL, a. s.**, se sídlem Holušícká 2221/3, Praha 4, **B) Ing. Jiřího Hanáka, insolvenčního správce dlužníka společnosti OLEO CHEMICAL, a. s.**, zastoupeného JUDr. Ing. Šimonem Petákem, Ph. D., LL.M., advokátem se sídlem Revoluční 724/7, Praha 1, **C) SHADBROOK ENTERPRISES Limited**, se sídlem 15 Somerset Avenue, Luton, LU2 OPJ4TH, Bedfordshire, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, zastoupené Mgr. Petrem Slavíkem, advokátem se sídlem Kolbenova 609/38, Praha, a **D) GO biz Jinonice s.r.o.**, se sídlem Sokolovská 394/17, Praha 8, zastoupené Mgr. Markem Prchlíkem, advokátem se sídlem Revoluční 764/17, Praha 1, jako vedlejších účastníků řízení,

t a k t o :

- I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2018, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-292, ve výroku II., V. X. a XIII. bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. V těchto částech se proto toto usnesení ruší.**
- III. Návrh stěžovatele, aby věc byla přikázána k novému projednání jinému soudci Městského soudu v Praze, se odmítá.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Rekapitulace obsahu ústavní stížnosti

1. Ústavní stížností stěžovatel společnost RAVAK, a. s. napadá výroky II., V., X. a XIII. usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 6. 2. 2018, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-292, kterými městský soud povolil řešení úpadku dlužníka (OLEO CHEMICAL, a. s.) reorganizací (výrok II.), výrokem V. byl ustanoven znalec za účelem ocenění majetkové podstaty dlužníka, výrokem X. byl dlužník vyzván, aby ve lhůtě 120 dnů předložil aktualizovaný reorganizační plán a výrokem XIII. městský soud nařídil přezkumné jednání na 11. 5. 2017. Stěžovatel namítá, že napadeným usnesením bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv

a svobod (dále jen „Listina“), a to především z důvodu nedostatečného odůvodnění napadeného usnesení, které je tak stiženo vadou nepřezkoumatelnosti.

2. Úvodem je vhodné poznamenat, že Ústavní soud ve věci již jednou rozhodoval, a to nálezem ze dne 18. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 1162/17 (dále jen „Nález“), když takto zrušil předchozí usnesení městského soudu o povolení reorganizace, resp. jeho některé výroky, a to zejména kvůli naprosté absenci jejich odůvodnění. Na základě tohoto kasačního rozhodnutí městský soud ve věci dne 6. 2. 2018 rozhodoval znovu a v nyní ústavní stížnosti napadeném usnesení znovu povolil řešení úpadku dlužníka reorganizací (výrok II) a výroky V, X a XIII ponechal ve stejném znění jako v prvním usnesení městského soudu, které bylo výše zmíněným Nálezem Ústavního soudu zrušeno. V nyní napadeném usnesení však podle stěžovatele nebyl respektován závazný právní názor vyslovený v Nálezu a zároveň nebyly adekvátním způsobem vypořádány námitky stěžovatele, čímž bylo znovu porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces.

3. Městský soud prý v nyní napadeném usnesení opětovně a v rozporu se závěry kasačního Nálezu (viz bod 43 Nálezu) rezignoval na zkoumání pravdivosti tvrzení dlužníka, když neposoudil oprávněnost pohledávek přihlášených věřitelů a správnost seznamů majetku a závazků předkládaných dlužníkem a ani zdaleka se nevypořádal se všemi námitkami vznesenými stěžovatelem i dalšími věřiteli dlužníka.

4. Přestože stěžovatel vznesl v rámci insolvenčního řízení celou řadu námitek týkajících se neexistence některých pohledávek věřitelů za dlužníkem, přičemž některé z těchto přihlášených pohledávek byly popřeny samotným insolvenčním správcem (konkrétně pohledávka společnosti Insolvent Capital, a. s.), insolvenční soud oprávněnost přihlášených pohledávek navzdory Nálezu i své zákonné povinnosti nijak nezkoumal.

5. Insolvenční soud rezignoval i na vypořádání dalších námitek stěžovatele a některých věřitelů, když do odůvodnění usnesení o povolení reorganizace přepsal jednotlivá ustanovení insolvenčního zákona. Odkaz na příslušná zákonné ustanovení však rozhodně nelze hodnotit jako řádné odůvodnění rozhodnutí soudu. Insolvenční soud se tak v odůvodnění napadeného usnesení především vůbec nevypořádal s tvrzením stěžovatele, že větší část přihlášených pohledávek jednotlivých věřitelů hlasujících pro přijetí reorganizačního plánu vůbec neexistuje (přičemž tato námitka je zcela klíčová), dále se nevypořádal s námitkou ohledně dlouhodobého popírání úpadku ze strany dlužníka, s námitkou týkající se odevzdání závodu společnosti TEMPERATOR, s. r. o., v rozporu s omezeními danými zahájeným insolvenčním řízením a s tím souvisejícího se dopuštěním významných zásahů do výrobní technologie dlužníka, s námitkou stran netransparentního povolení reorganizace, kdy dlužník nerovně zacházel s jednotlivými věřiteli a někteří díky tomu o přípravě reorganizace věděli dříve, než věřitelé zbývající a s námitkou účelového popírání a uznávání pohledávek jednotlivých věřitelů v závislosti na tom, jak tito věřitelé hlasovali o (ne)přijetí reorganizačního plánu dlužníka.

6. Současně stěžovatel poukazuje na to, že městský soud vůbec nepřihlédl ke změně poměrů od doby vydání prvního usnesení o povolení reorganizace, když platí, že pro rozhodnutí o povolení reorganizace má být rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Insolvenční soud zejména vůbec nerefletoval to, že některé přihlášené pohledávky věřitelů, kteří se podíleli na schválení reorganizačního plánu, byly ať již v plném rozsahu nebo částečně vzaty zpět. Mezi druhým – nyní napadeným – usnesením o povolení reorganizace a skutkovým stavem je tak extrémní nesoulad, že tato skutečnost sama o sobě představuje zásah do stěžovatelova práva na spravedlivý proces. Změna ve výši přihlášených pohledávek nebo v počtu věřitelů způsobuje, že reorganizační plán předložený spolu s návrhem na povolení reorganizace nebyl přijat ani zdánlivou většinou věřitelů. Proto ani nemohly být

naplněny podmínky pro povolení reorganizace podle ustanovení § 148 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“). Nadto stěžovatel upozorňuje i na to, že např. ústavní stížností napadený výrok o nařízení přezkumného jednání je vnitřně rozporný, když městský soud v důsledku nerespektování kasačního Nálezu nařídil přezkumné jednání na datum v minulosti. Z tohoto je naprosto patrné, že městský soud ponechal jednotlivé výroky Nálezem Ústavního soudu již jednou zrušené ve stejném znění jako před vydáním Nálezu.

7. Závěrem stěžovatel žádá, aby Ústavní soud podle ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s ustanovením § 243e odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) rozhodl o tom, že věc u městského soudu bude přidělena jinému soudci, když nynější samosoudkyně nedodržela závazný právní názor Ústavního soudu z kasačního Nálezu, a současně došlo k jiným závažným pochybením z její strany. Samosoudkyně insolvenčního soudu totiž ve zjevném rozporu s ustálenou judikaturou zcela nedůvodně odmítla popěrné úkony stěžovatele, kterými popíral pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek. Důvodem podle soudkyně mělo být to, že tyto popěrné úkony neobsahovaly tzv. žalobní petit. Podle konstantní judikatury však žalobní petit u popěrných úkonů v insolvenčním řízení není vyžadován, a to i s ohledem na to, že popěrné úkony jsou podávány na zákonem předepsaném formuláři, ze kterého je zřejmé, čeho se popírající věřitel domáhá. Současně stěžovatel v rámci dalších pochybení samosoudkyně upozorňuje na pochybné nakládání s insolvenčním spisem, kdy stěžovatel poukazuje na podle jeho mínění úmyslné zneužití možnosti vydat určité dokumenty ze soudního spisu.

II. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

8. Ústavní soud vyzval účastníka a vedlejší účastníky k vyjádření se k ústavní stížnosti. Městský soud jako účastník řízení této možnosti nevyužil.

9. V případě OLEO CHEMICAL, a. s. (dále také „dlužník“), je třeba uvést, že jeho jménem byla zaslána dvě vyjádření. První z nich, sepsané advokátem Mgr. Jiřím Tomolou, uvádí, že insolvenční řízení je ve značně pokročilé fázi a stěžovatel zneužívá svoje práva k prosazení partikulárních zájmů, snaží se o „vyhladování“ majetkové podstaty s cílem minimalizovat hodnotu podniku za účelem jeho výhodného odkupu v rámci konkursu. Dlužník uvádí, že Ústavní soud v kasačním Nálezu městskému soudu vytkl absenci odůvodnění usnesení o povolení reorganizace, přičemž městský soud napodruhé již usnesení o povolení reorganizace – byť stručně – odůvodnil, když uvedl, že se ztotožnil se způsobem, jakým dlužník odůvodnil předpoklady rozhodnutí podle ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona. Městský soud sice nevyhověl stěžovateli a neprověřil existenci veškerých údajných pohledávek věřitelů, kteří hlasovali o přijetí reorganizačního plánu, avšak to proto, že o reorganizačním plánu se hlasovalo dne 3. 2. 2017, tedy před přezkumným jednáním, tj. za situace, kdy seznam přihlášených pohledávek ještě ani neexistuje. Proto městský soud vycházel ze seznamu závazků předložených dlužníkem. Dlužník ve svém vyjádření dále uvádí, že Nález nelze brát stran povinnosti insolvenčního soudu se zabývat správností dlužníkem předložených seznamů zcela doslova, neboť to by znamenalo, že insolvenční soud musí ve velmi krátké lhůtě 15 dní, kdy musí rozhodnout o insolvenčním návrhu podle ustanovení § 134 insolvenčního zákona, přezkoumat všechny přihlášené pohledávky a jejich důvodnost. Dlužník dále zdůrazňuje, že stěžovatel se fakticky u Ústavního soudu domáhá toho, aby tento vedle Vrchního soudu v Praze posuzoval totožnou právní otázku, tedy zda měl být dlužníkův úpadek řešen reorganizací. Jestliže by na tuto argumentaci stěžovatele Ústavní soud přistoupil, znamenalo by to porušení zásady

subsidiarity ústavní stížnosti a také by mohlo dojít k ohrožení právní jistoty, neboť ve dvou paralelně probíhajících řízeních by mohly různé soudy učinit různé závěry o oprávněnosti řešení dlužníkovra úpadku reorganizací. Ve vztahu k uplatněným námitkám vůči výrokům V., X. a XIII. napadeného usnesení dlužník uvádí, že tyto námitky se zcela míjí s účelem řízení o ústavní stížnosti, přičemž námitky vůči výrokům V. a X. napadeného usnesení není stěžovatel ani oprávněn vznášet. Dlužník má proto za to, že nedošlo k zásahu do práv stěžovatele, a proto navrhuje, aby Ústavní soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Uzavírá, že Ústavní soud není příslušný k projednání návrhu stěžovatele na přidělení věci jinému soudci.

10. V pořadí druhé vyjádření OLEO CHEMICAL, a. s., zpracované advokátem JUDr. Viktorem Bradáčem, úvodem zdůrazňuje, že současná situace v předmětném insolvenčním řízení je značně nepřehledná, neboť je činěno sporným, kdo vlastně tvoří představenstvo dlužníka. Navíc je poukazováno na vyjádření Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 27. 3. 2018, č. j. VZC 385/2017-148, učiněné k této věci, kde Vrchní státní zastupitelství zpochybňuje schválený reorganizační plán spočívající v tom, že závod dlužníka nabude za úplatu společnost TEMPERATOR, s. r. o. Pochybnosti vyvolává především to, že jsou zde minimálně dva další subjekty (jedním z nich je stěžovatel), které byly ochotny za závod dlužníka zaplatit vyšší cenu. Dlužník v tomto podání sám navrhuje, aby bylo přezkoumáno, zda je způsob provedení reorganizace dle reorganizačního plánu skutečně nejvhodnějším způsobem řešení úpadku a je v zájmu jak jeho, tak všech přihlášených věřitelů. Jakkoliv si je dlužník vědom toho, že povolení reorganizace a schválení reorganizačního plánu sám navrhl, je nutné mít na paměti, že od té doby se změnilo představenstvo dlužníka, přičemž nové představenstvo je i s ohledem na podání Vrchního státního zastupitelství na pochybách, zda byl návrh na povolení reorganizace skutečně veden poctivým záměrem s cílem co nejvyššího uspokojení věřitelů. Dlužník, jednající nově ustaveným představenstvem, je přesvědčen, že v insolvenčním řízení je třeba důkladně zkoumat to, jaké přihlášené pohledávky jsou po právu a tedy i zda byla tzv. předschválená reorganizace skutečně schválena potřebným množstvím věřitelů. Dále je třeba se důsledně zabývat poctivostí návrhu na povolení reorganizace a charakterem předloženého reorganizačního plánu. Skutečnost, že toto insolvenční soud neučinil, a to ani v důsledku kasačního Nálezu, může být chápána jako poškození práva na spravedlivý proces. Současně se dlužník pozastavuje nad tím, jak bylo nyní napadené usnesení městského soudu vydáno, když se insolvenční soud vyhnul zhojení mu Ústavním soudem vytýkaných vad tím způsobem, že nyní napadené usnesení vydal v naprosto shodném znění ve výrokové části, pouze formálně doplnil odůvodnění rozhodnutí a dovedl retroaktivní účinky jednotlivých výroků. Městský soud tedy neopakoval přezkumné jednání ani schůzi věřitelů, přestože tyto výroky byly kasačním Nálezem zrušeny.

11. Ing. Jiří Hanák, insolvenční správce dlužníka společnosti OLEO CHEMICAL, a. s., stran námitky stěžovatele předně uvádí, že první usnesení o povolení reorganizace bylo kasačním Nálezem zrušeno s ohledem na absenci odůvodnění. Při vydání nyní napadeného usnesení již městský soud tuto vadu napravil a napadené usnesení řádně odůvodnil. Stran druhé klíčové námitky stěžovatele ohledně nezkoumání pravdivosti tvrzení dlužníka a neposouzení oprávněnosti pohledávek přihlášených věřitelů pak insolvenční správce uvádí následující. V kontextu insolvenčního zákona a rozhodování o insolvenčním návrhu dlužníka podle ustanovení § 132 odst. 1 insolvenčního zákona postačuje, jsou-li rozhodné skutečnosti osvědčeny. Městský soud tak nebyl povinen se v dané fázi řízení zabývat správností seznamů ve větším rozsahu, než jak předpokládá insolvenční zákon. Pokud tedy byly rozhodné skutečnosti po vydání napadeného usnesení osvědčeny údaji v insolvenčním návrhu a jeho přílohami, tedy včetně uvedených seznamů, lze uzavřít, že městský soud svým povinností

dostál. Kasační Nález nelze interpretovat tak, že by měl insolvenční soud povinnost přezkoumávat přihlášené pohledávky v plném rozsahu, nebo se k nim snad v rozhodnutí o úpadku zevrubně vyjadřovat, když pro rozhodnutí o insolvenčním návrhu dlužníka je soudu zákonem stanovena lhůta 15 dnů. Ostatně k přezkumu pohledávek dochází až v další fázi insolvenčního řízení v rámci přezkumného jednání. Insolvenční správce dále argumentuje, že insolvenční soud v rozporu s tvrzením stěžovatele neměl možnost se s některými jeho námitkami vypořádat jednoduše proto, že tyto námitky stěžovatel vznesl až po vydání napadeného usnesení. S ohledem na vyvrácení argumentace stěžovatele ve všech bodech má proto za to, že by Ústavní soud měl ústavní stížnost odmítnout, v jiném případě zamítnout.

12. SHADBROOK ENTERPRISES Limited plně podporuje ústavní stížnost a uvádí, že napadené rozhodnutí je protiústavní a nerespektuje ani předchozí kasační Nález Ústavního soudu. Napadené usnesení insolvenčního soudu vychází z mylného názoru, že postačí, jsou-li rozhodné skutečnosti osvědčeny údaji insolvenčního návrhu a jeho přílohami. Toto však platí pouze pro rozhodnutí o úpadku, nikoliv pro rozhodnutí o povolení reorganizace. Naopak, při rozhodování o povolení reorganizace má insolvenční soud zkoumat podmínky pro její povolení, tedy například i zjišťovat nepoctivý záměr dlužníka, a to z úřední povinnosti, přičemž má samozřejmě přihlížet k tvrzením jak dlužníka a jeho insolvenčního správce, tak i přihlášených věřitelů. Městský soud dále zcela ignoroval, že dlužník dříve prokazatelně zkresloval a nepravdivě popisoval svoji situaci, když tvrdil, že se v úpadku nenachází. O tom, že námitky věřitelů nebyly bezpředmětné, přestože městský soud se rozhodl je přehlížet, svědčí i to, že tyto pohledávky byly následně shledány neoprávněnými nebo byly vzaty zpět. Tyto specifické okolnosti případu měly vést soud k větší obezřetnosti a k důkladnému prověření všech námitek věřitelů. To se však nestalo a i v nyní napadeném usnesení odůvodnění jednotlivých kroků městského soudu absentuje a stejně jako v případě prvního usnesení ve věci i tomuto usnesení de facto chybí odůvodnění. Městský soud tak i navzdory kasačnímu Nálezu pokračuje v postupu, který poškozuje poctivé věřitele dlužníka, což může mít v této fázi insolvenčního řízení již nezvratné následky. Společnost SHADBROOK ENTERPRISES Limited se proto připojuje k návrhu stěžovatele na zrušení napadeného usnesení i k návrhu na přidělení věci jinému soudci.

13. GO biz Jinonice, s.r.o., se s podanou ústavní stížností neztotožňuje a naopak apeluje na to, aby byly rychle a hospodárně uspořádány majetkové vztahy k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem. Vedlejší účastník má za to, že městský soud se držel právního názoru Ústavního soudu, své usnesení řádně odůvodnil, když námitky vznesené stěžovatelem neshledal důvodnými, přičemž svůj myšlenkový postup v této věci jasně vyložil. Městský soud nemohl v dané fázi řízení přezkoumávat pravost pohledávek, jak se dovolává stěžovatel, neboť tím by popřel institut přezkumu pohledávek a přezkumného jednání. Samotná okolnost, že městský soud v nyní napadeném usnesení dospěl ke stejnému závěru, jako ve svém předchozím usnesení, které bylo Nálezem zrušeno, neznamená, že by tento soud nerespektoval výše uvedený právní názor vyslovený v citovaném Nálezu. Vedlejší účastník dále uvádí, že městský soud při respektování zásady zákazu obnovy řízení v insolvenčním řízení mohl skutečně odstranit vadu kasačním Nálezem zrušeného usnesení stran absence odůvodnění, avšak při respektování výše zmíněné zásady obsahově muselo zůstat usnesení nezměněno. Vedlejší účastník proto ve svém vyjádření navrhuje, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, a to i s návrhem stěžovatele na přidělení věci jinému soudci.

III. Splnění podmínek řízení

14. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") a vyčerpal zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

IV. Vlastní právní posouzení

15. Po zvážení argumentace obsažené v ústavní stížnosti a vyjádření účastníků řízení, jakož i obsahu napadeného rozhodnutí a insolvenčního spisu, dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je (částečně) důvodná.

16. S ohledem na okolnost, že v nyní projednávané věci bylo napadené usnesení městského soudu vydáno poté, co jeho rozhodnutí předchozí bylo zrušeno opakovaně zmiňovaným nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1162/17, je nyní klíčovou otázkou, zda městský soud postupoval v souladu s tímto kasačním nálezem. Jde tedy o to, zda městský soud porušil tzv. kasační závaznost nálezu Ústavního soudu či nikoliv.

17. Ke kasační závaznosti svých nálezů se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi vyslovil mnohokrát. Již v nálezem sp. zn. III. ÚS 425/97 ze dne 2. 4. 1998 (N 42/10 SbNU 285) výslovně uvedl, že vykonatelný nález Ústavního soudu je závazný pro všechny orgány i osoby včetně samotného Ústavního soudu a zakládá nepominutelnou procesní překážku rei iudicatae, která brání jakémukoli dalšímu meritornímu přezkumu či přehodnocení věci. Názor, podle kterého je kasační závaznost nálezů Ústavního soudu závazností takřka absolutní, Ústavní soud pak potvrdil v řadě dalších rozhodnutí [viz např. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007 (N 54/44 SbNU 665), sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465) či sp. zn. IV. ÚS 1642/11 ze dne 8. 11. 2011 (N 191/63 SbNU 219)].

18. Požadavky na reflektování kasačního nálezu v následném rozhodnutí obecného soudu jsou výrazně přísnější, než je tomu v případě tzv. precedenční závaznosti. V případě precedenční závaznosti nálezů Ústavního soudu existuje možnost, aby obecný soud (ne)reflekoval jeho právní názory a v dobré víře předestřel konkurující úvahy, na jejichž základě započne s Ústavním soudem ústavněprávní justiční dialog. Kasační závaznost však lze reflektovat pouze bezpodmínečným respektováním nálezu Ústavního soudu. To pochopitelně platí jen za nezměněného skutkového stavu [srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 467/98 ze dne 25. 2. 1999 (N 31/13 SbNU 221) či IV. ÚS 301/05]. V řízení následujícím po kasačním nálezem proto není prostor pro úvahy o správnosti či úplnosti právního názoru, na němž se takový nález zakládá. Toto pravidlo neplatí z přesvědčení Ústavního soudu o jeho vlastní neomylnosti. Odůvodňuje ho nutnost definitivně ukončit konkrétní spor a předejít nekonečnému soudnímu ping-pongu, který by neúměrně prodlužoval řízení, a tím porušoval právo účastníků na spravedlivý proces (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 1642/11; z poslední doby je možno zmínit např. nález sp. zn. II. ÚS 2941/17 ze dne 24. 4. 2018).

19. Právě uvedené vyplývá ze samotné podstaty a účelu kasace v právním řádu (srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 467/98). K tomu se jednoznačně příklání i odborná literatura. Ta dodává, že kasační závaznost rozhodnutí „ustupuje tehdy, pokud nižší soud při dalším řízení zjistí fakta, kterými bude věc dostatečně odlišena od podoby, v níž byla předtím předložena instančně vyššímu soudu a na jejímž základě vyšší soud zaujal svůj právní názor. Pokud by byly odlišnosti dostatečně právně relevantní pro to, aby se daný právní názor vyššího soudu neuplatnil, nebyl by soud tímto názorem vázán.“ (viz Bobek, M., Kühn, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2013, s. 105).

1. V nyní projednávané věci lze za *ratio decidendi* předchozího nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1162/17 považovat zejména názor vyjádřený v jeho bodech 34 - 43. Zde Ústavní soud vytkl městskému soudu, že „*nalézací soud se přesto s námitkami věřitelů vzhledem k naprosté absenci odůvodnění usnesení o povolení reorganizace nijak nevypořádal [...] a napadené rozhodnutí je v této podobě naprosto nepřezkoumatelné.*“ Ústavní soud zde připomenul, že odůvodnění rozhodnutí je pravidlem; redukce či absence odůvodnění oproti tomu výjimkou. Rozhodnutí bez odůvodnění (resp. s nedostatečnými důvody) je nepřezkoumatelné, a to i proto, že u něj nelze vyloučit libovůli. Rozhodování případů, které jsou předloženy soudům, totiž představuje i určitou formu komunikace mezi soudem a účastníky řízení a řádně odůvodněné rozhodnutí tak vede nejen k jeho přesvědčivosti a větší akceptaci z jejich strany, nýbrž vede též k posilování právního vědomí v širší veřejnosti a je velmi důležité i z hlediska předvídatelnosti soudního rozhodování. S tímto východiskem není v rozporu okolnost, že v zájmu na rychlosti rozhodování nemusí každé rozhodnutí nezbytně obsahovat odůvodnění (§ 169 odst. 2 o. s. ř.); v pochybnostech by však měla být dána přednost uvedení alespoň stručných důvodů. Pokud se proto [tehdejší] stěžovatelé v průběhu insolvenčního řízení před soudem prvního stupně k dlužnickému návrhu reorganizačního plánu opakovaně vyjadřovali a projevovali nesouhlas nejen se samotným organizačním plánem, ale i s povolením reorganizace jako způsobu řešení úpadku dlužníka a nalézací soud se přesto s námitkami věřitelů vzhledem k naprosté absenci odůvodnění usnesení o povolení reorganizace vůbec nijak nevypořádal, zatížil toto rozhodnutí nepřezkoumatelností, což ve svých důsledcích vede k porušení práva na spravedlivý proces. Nelze totiž souhlasit s argumentací, že pokud insolvenční zákon neumožňuje napadnout rozhodnutí o povolení reorganizace řádným opravným prostředkem, je odůvodňování takového rozhodnutí nadbytečné. Právě naopak, jelikož neexistuje základní právo na dvojinstančnost všech soudních řízení, je zejména tam, kde řádný opravný prostředek není přípustný, namísto tato rozhodnutí alespoň stručně odůvodňovat, jelikož v opačném případě může tento nedostatek konvalidovat právě odvolací soud. Povinnost odůvodnit rozhodnutí proto získává ústavní rozměr v případech, kdy účastníci řízení brojili proti řešení, které soud přijal.

20. Ústavní soud tedy v Nálezu zdůraznil, že rozhodnutí o povolení reorganizace je nutné řádně odůvodnit. Nutnost předchozího kasačního zásahu Ústavního soudu byla dána tím, že městský soud prvé rozhodnutí o povolení reorganizace s odkazem na ustanovení § 169 odst. 2 o. s. ř. neodůvodnil vůbec. Nyní, kdy se věc ocitá před Ústavním soudem podruhé, tuto vadu městský soud zdánlivě napravil, když usnesení o povolení reorganizace dlužníka nyní odůvodnění obsahuje, avšak je třeba přisvědčit stěžovateli v tom smyslu, že se jedná se toliko o odůvodnění formální, které se materiálně s námitkami stěžovatele opět nijak nevypořádalo.

21. Stěžejní námitkou stěžovatele opětovně, stejně jako tomu bylo ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 1162/17, která vyústila v kasační Nález, je existence toliko formálního odůvodnění napadeného usnesení bez řádného vysvětlení postupu a vlastních úvah soudu. Stěžovatel proto shledává napadené usnesení i nyní nepřezkoumatelným. Z napadeného usnesení navíc nelze vysledovat, zda a jak se městský soud vypořádal s námitkami

stěžovatele. Stejně tak nelze z napadeného usnesení dovodit závěr, že by insolvenční soud přezkoumával tvrzení dlužníka.

22. Obecně platí, že nedostatečné odůvodnění rozhodnutí zakládá jeho nepřezkoumatelnost, a to i proto, že z něj nelze vyloučit libovůli. Městský soud se v nyní napadeném usnesení vypořádal s námitkami stěžovatele velice stručně, když po sumarizaci námitek stěžovatele jako insolvenčního navrhovatele a věřitele dlužníka, rekapitulaci předchozího řízení včetně připomenutí kasačního Nálezu a po obsáhlém a doslovném přepsání jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona jsou samotná obsahová zjištění soudu obsažena a rozebrána toliko ve čtyřech odstavcích napadeného usnesení (sub VII.), přičemž v této stručnosti ovšem nelze ani hovořit o vyvrácení jednotlivých námitek stěžovatele, když městský soud tyto námitky v podstatě jen označuje za nedůvodné a zdůrazňuje, že pro rozhodnutí o povolení reorganizace na návrh dlužníka podle ustanovení § 132 odst. 1 insolvenčního zákona postačuje, když jsou rozhodné skutečnosti i s ohledem na lhůtu, ve které je nutné rozhodnout, osvědčeny údaji obsaženými v dlužnickém insolvenčním návrhu a v jeho přílohách (viz str. 6 – 7 napadeného usnesení městského soudu).

23. Při takovém způsobu odůvodnění napadeného usnesení se však opakuje situace, která byla důvodem již pro předchozí kasační zásah Ústavního soudu. Toto druhé, nyní ústavní stížností napadené, usnesení městského soudu o povolení reorganizace se totiž od toho prvního odlišuje jen tím, že bez jakékoliv změny výrokové části městský soud usnesení doplnil o odůvodnění, které je však odůvodněním čistě formálním. Za dostatečné odůvodnění jakéhokoliv rozhodnutí nelze považovat výčet a citaci zákonných ustanovení aplikujících se na danou situaci s velice stručným zdůvodněním postupu soudu, kdy v tomto zdůvodnění postupu není jednotlivě reagováno na námitky stěžovatele.

24. Konkrétně vyjádřeno, v odůvodnění napadeného usnesení především chybí jakékoliv věcné vypořádání se s námitkami stěžovatele, a to zejména stran neprověření seznamů předložených dlužníkem. Městský soud v této souvislosti odkazuje na ustanovení § 132 odst. 2 insolvenčního zákona, podle kterého postačuje, aby byly rozhodné skutečnosti toliko osvědčeny na základě údajů obsažených v dlužnickém návrhu a v jeho přílohách, a to zejména s ohledem na patnáctidenní zákonem stanovenou lhůtu, ve které musí insolvenční soud o návrhu rozhodnout. V daném případě však soud přehlíží, že věřitelé na základě dlužníkem předložených seznamů vznášeli k jednotlivým položkám námitky a alespoň těmi se proto měl insolvenční soud zabývat. Věřitelé vznesením svých námitek de facto „ulehčili“ insolvenčnímu soudu práci a z dlužníkem předložených seznamů vybrali takové položky, které jsou hodné prověření, takže se insolvenční soud v krátké zákonné lhůtě nemusel dopodrobna, což mu ani zákon neukládá, zabývat jednotlivými položkami. Úkolem insolvenčního soudu je však reagovat na námitky věřitelů a v tomto okamžiku, pokud věřitelé rozporují některou z příloh insolvenčního návrhu, nemůže soud tyto námitky zcela ignorovat a plně se spoléhat na pravdivost údajů prezentovaných dlužníkem v úpadku.

25. Jak ostatně vyložil Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 2849/17 ze dne 28. 11. 2017, *„ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona nelze interpretovat a aplikovat, aniž by byly zohledněny obecné principy, na nichž je tento zákon postaven. K nim patří především princip ochrany věřitelů vyjádřený v § 5 písm. a) insolvenčního zákona, jakož i princip hodnocení poctivého záměru navrhované reorganizace (včetně reorganizačního plánu), jenž plyne z § 317 odst. 2, § 323, § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona. To ve svém důsledku znamená, že insolvenční soud nemůže posoudit jen splnění náležitostí insolvenčního návrhu pouze podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, ale s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu rovněž to, zda jsou splněny podmínky pro povolení reorganizace z věcného hlediska, tedy i dobré víry dlužníka a "poctivosti" daného záměru. Z povahy věci tak může učinit jen v omezené míře, tedy takové, která odpovídá danému,*

počátečnímu stadiu insolvenčního řízení, v němž lze vycházet, jde-li o portfolio věřitelů, resp. závazků dlužníka, zpravidla jen z jeho skutkových tvrzení (a kdy tedy schválení reorganizačního plánu může být vědomě či úmyslně jen zdánlivé). I když však soud rozhoduje za situace, kde nelze postavit najisto, zda věcně byly všechny zákonné podmínky pro povolení reorganizace splněny, nemůže postupovat - s ohledem na výše uvedené principy, představující základní vodítka při intepretaci a aplikaci jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona - "formalisticky", tj. přehlížet skutečnosti, jež mohou být z hlediska řešení úpadku reorganizací relevantní; to platí i pro zjištění, zda riziko, jemuž budou insolvenční věřitelé případným povolením reorganizace vystaveni, je nepřiměřeně vysoké v porovnání s výhodami, jež jim z okamžitého povolení mohou plynout“ (bod 30).

26. Postup městského soudu lze proto v nyní projednávané věci označit za poněkud liknavý, a to především i s ohledem na předchozí kasační Nález Ústavního soudu. V tomto případě je totiž argumentace zákonnou patnáctidenní lhůtou podle ustanovení § 134 insolvenčního zákona naprosto irelevantní, neboť soud na základě provedené kasace o návrhu dlužníka rozhoduje mimo takto stanovenou lhůtu. Nadto je třeba poznamenat, že městský soud byl účastníkem předchozího řízení před Ústavním soudem v této věci, znal podstatu námitek tehdejších stěžovatelů a po kasačním zásahu Ústavního soudu si byl dobře vědom toho, s jakými námitkami se při opětovném projednávání návrhu na povolení reorganizace bude muset vypořádat. Přes všechny tyto skutečnosti však městský soud ani napodruhé nevydal ve věci rozhodnutí, které by bylo přezkoumatelné a které tak ani nerespektuje závazný právní názor Ústavního soudu.

27. Neobstála by ani argumentace insolvenčního správce dlužníka, který ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvádí, že pokud by se měl insolvenční soud před rozhodnutím o povolení reorganizace v tak krátké lhůtě zabývat pravostí všech pohledávek a prověřovat pravdivost údajů uvedených dlužníkem v návrhu a jeho přílohách, popřel by se tím smysl přezkumného jednání, které má následovat po povolení reorganizace. Problém totiž nastává v tom, že městský soud s ohledem na to, že ponechal výrokovou část již jednou zrušeného rozhodnutí o povolení reorganizace beze změny, a to včetně výroku ohledně nařízení přezkumného jednání, které bylo nařízeno na datum spadající do minulosti, přezkumné jednání neopakoval a k prověření pravosti jednotlivých přihlášených pohledávek znovu nedošlo.

28. Za dané situace nezbývá Ústavnímu soudu nic jiného, než ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu vyhovět, a i toto usnesení městského soudu zrušit pro porušení práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 36 Listiny.

29. Pokud se stěžovatel závěrem své ústavní stížnosti domáhá, aby na základě opakujících se pochybení byla věc přikázána k novému projednání jinému soudci příslušného městského soudu, jde o návrh, k jehož projednání není Ústavní soud - s ohledem na kompetence svěřené mu Ústavou a konkretizované zákonem o Ústavním soudu – příslušný (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. IV. ÚS 2712/14).

V. Závěr

30. Ústavní soud z výše uvedených důvodů i této ústavní stížnosti stěžovatele částečně vyhověl a napadené rozhodnutí podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

31. Městský soud bude v následném řízení povinen rozhodnout znovu s tím, že je vázán shora predestřeným právním názorem ohledně povinnosti toto rozhodnutí řádně odůvodnit, tedy že se musí vypořádat s námitkami účastníků řízení. V daném případě, kdy účastníci řízení vznášejí námitky vůči seznamům přeloženým dlužníkem, má soud za úkol se s těmito námitkami jednotlivě vypořádat. Není možné pouze tvrdit osvědčení údajů obsažených v dlužnickém insolvenčním návrhu a jeho přílohách s odkazem na ustanovení § 132 odst. 1 insolvenčního zákona, stejně jako v této fázi řízení není možné poukazovat na lhůtu stanovenou ustanovením § 134 insolvenčního zákona k rozhodnutí soudu o návrhu dlužníka, když tato lhůta s ohledem na předchozí i nynější kasační zásah Ústavního soudu zjevně uplynula.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu není odvolání přípustné (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 26. června 2018

Ludvík David
předseda senátu